

1994 - 2019

25 anys dels Castellers de Gavà

La història dels castells i la població de Gavà ha estat un flirteig constant. Ja queda lluny en el temps, però a prop en el cor, la primera colla local, els Xiquets d'Eramprunyà, i la colla que els va succeir després de la seva aturada tràgica, els Xiquets de Gavà.

La història és tossuda i malgrat que els dos primers intents no van tenir continuïtat en el temps, el boom casteller de la dècada dels noranta també va esquitjar Gavà.

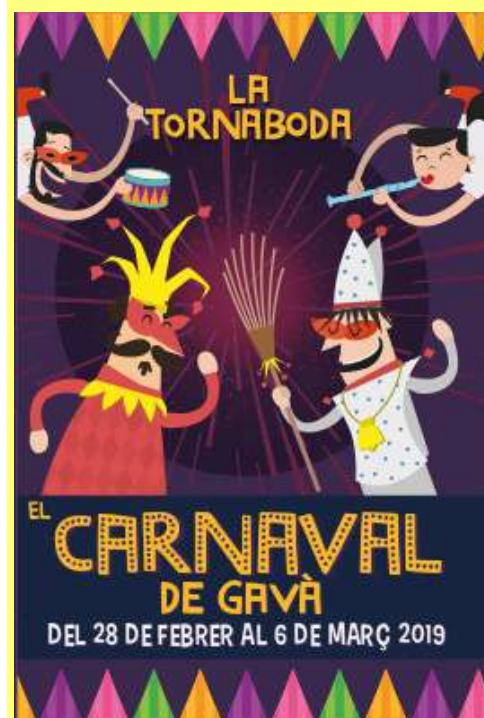
L'any 1993, un grup de professores de l'Institut Bruguers va organitzar un taller de castells amb l'objectiu de descarregar un 4 de 6 pel 25è aniversari del centre educatiu. L'octubre va arribar i els nervis eren a flor de pell, però l'èpica no va ser suficient per a carregar el

castell que, malgrat tot, va aconseguir posar l'acotxador. El grup de joves participants no va abandonar la idea i, durant els mesos posteriors, van crear la colla dels Castellers de Gavà.

El 29 de setembre de 1994 se celebrava el tradicional Aplec de Sant Miquel. Centenars de persones es van arribar fins al recinte del Castell d'Eramprunyà per tal de participar en les diferents activitats que s'hi organitzaven quan, de sobte, un nombrós grup amb camises blanques comença a muntar un pinya.

Aquell dia, els Castellers de Gavà van descarregar el seu primer castell de 6 pisos de la història, un 4 de 6 vestint la camisa blanca de colla en formació i que podeu contemplar a l'esquerra d'aquest text...

L'AGENDA CULTURAL

Cartell del Carnaval 2019

Dijous, 28 de febrer

11 a 13h i 17 a 18:30h - La Dibauxada - Tast de botifarrada d'ou (Pl. Major)

Divendres, 1 de març

17:30h - Arrió del Rei Carnestoltes i del seu seguici (inici a la Pl. de la Pagesia i final al Parc de la Torre Lluc)

Dissabte, 2 de març

17h - Rua de Carnaval (inici a la Pl. Catalunya i final a la Pl. Jaume Balmes)

Diumenge, 3 de març

10 a 11:30h - Concentració dels Tres Tombs (esplanada del cementiri)

11:45h - Ball de disfresses

infantils (Parc de la Torre Lluc)

12h - Benedicció dels animals i, en acabat, els Tres Tombs (Església de Sant Pere)

13h - Ball de la Tornaboda (Parc de la Torre Lluc) - *Esbart Brugués, colla de dansaires de Viladecans i Grallers de la Font Gropa*

Dimecres, 6 de març

17:30h - Enterrament de la sardina (Parc de la Torre Lluc)

Diumenge, 10 de març

12h - Diada castellera (Manlleu) - *Castellers de Gavà, Nyerros de la Plana i Grallers de la Font Gropa*

Divendres, 15 de març

19h - Mostra de Cultura Popular (Col·legi Jacme March) - *Castellers de Gavà, Bastoners de Gavà i Agrupació de Gegants i Gegantons de Gavà*

Diumenge, 24 de març

11:30h - Diada castellera (Sant Andreu de la Barca) - *Castellers de Gavà, Castellers de l'Adroc i Grallers de la Font Gropa*

Diumenge, 31 de març

12h - Diada castellera (Sitges) - *Castellers de Gavà, Colla Jove de Sitges i Grallers de la Font Gropa*

Més actes a www.xerínolis.cat

SUBSCRIU-TE!

Vols rebre la Revista Xerínolis a la teva bústia electrònica? És fàcil, ràpid i gratuït!

Només has d'enviar-nos un correu electrònic amb la paraula 'ALTA' a l'assumpte del correu. No necessitem més dades, perquè ens comprometem exclusivament a informar-vos sobre la Cultura Popular de casa nostra.

Si vols donar-te de baixa, escriu-nos un correu amb la paraula 'BAIXA'.

info@xerínolis.cat

La primera ballada de sardanes de l'any

Diumenge, dia 10 de febrer, Gavà - Flama i Caliu de Sardana va organitzar la primera ballada de sardanes de l'any a casa nostra. El temps va acompanyar magníficament la jornada.

L'espai escollit va ser el Parc de la Torre Lluc i l'acompanyament musical va anar a càrrec de la Cobla La Principal de Terrassa, una formació ja habitual a la nostra població.

El Col·legi Sagrat Cor fa 100 anys a ritme de Tornaboda

El Col·legi Sagrat Cor està de celebració. I no és per a menys, ja que fa exactament 100 anys que va obrir les portes de la mà de la seva primera directora, la Josefa Ramon Salla, doña Pepita.

L'escola concertada més longeva de la ciutat és també recordada per la recuperació del Ball de la Tornaboda, gràcies a l'esforç i dedicació de la Maria Eugènia Marrugat, filla de doña

EDITORIAL

Masclisme cultural: "Casa on governa la muller, no sol anar bé"

El títol de l'editorial és un dels molts refranys de caràcter masclista de la nostra llengua. En aquest cas, forma part d'un recull d'Amnistia Internacional fet el 2004 (consulteu-lo aquí). La llengua va farcida de masclisme perquè, ras i curt, en la nostra cultura patriarcal els homes prenen les decisions mentre les dones cuidaven la canalla. I si la societat és masclista, la llengua també. Però què passa amb la cultura popular? Se n'escapa perquè és pura i bona com defensaven els primers folkloristes? Més

que escapar-se, se n'amaga. La cultura popular ha estat vetada durant molts anys a les dones: ball de bastons, colles castelleres, desfilades de Manaies, conjunts de música popular, balls de diables... Hi ha qui s'excusa en el fet que les entitats de cultura popular no han de fer política, però no és el mateix fer política que fer partidisme. Les entitats fan política, entre d'altres coses, perquè són un grup de persones amb unes idees i uns objectius. Una entitat és una manera d'entendre la societat i

també de transformar-la.

Per això celebrem el recent projecte 'Dones Castelleres', impulsat per la Maria Roig, l'Aina Mallol i la Raquel Sans. Un projecte que pretén visibilitzar la figura de les primeres dones castelleres i immortalitzar els seus valuosos testimonis. Si en voleu saber més, llegiu el seu article a la secció 'Les entitats parlen'. Per part nostra, només esperem que en un futur pròxim no ens calguin iniciatives com aquesta per tal que cadascú ocupi el seu lloc a la història.

Comencen els assajos del Ball del Baix

Divendres, 1 de febrer, va realitzar-se el primer assaig de la temporada del "Ball de Gegants del Baix Llobregat", arranjat musicalment pel compositor Marcel Casellas. D'ara en endavant, totes les colles participants es reuniran

el primer divendres de cada mes per tal d'assajar el ball de la trobada comarcal anual.

L'Agrupació de Gegants i Gegantons de Gavà va participar al Ball per primer cop l'any passat, a la trobada organitzada a Viladecans, tot i que ja havien estat presents a la cercavila de les dues edicions anteriors.

Per poder realitzar correctament el ball, es requereixen quatre membres: dos "portadors", un "guia" que

acompanya les figures durant l'execució i una "punta" com a referència de la ubicació final.

A més a més, l'assemblea general ordinària de l'Agrupació de Colles de Geganters de Catalunya va aprovar el projecte dels Gegants de Casablanca com a Ciutat Gegantera 2020. Així doncs, el Baix Llobregat viurà un 2020 d'intensa activitat gegantera amb la seva trobada comarcal i tots els actes que es celebraran al voltant de la ciutat gegantera.

Els Grallers de la Font Groga actuen a la Festa Major de Viladecans

Diumenge 20 de gener, cap a les 10 del matí, va començar la Cercavila del Mamut, que va ser ben especial, doncs la figura celebrava ja el seu 10è aniversari. S'hi ha ofert una xocolatada als assistents més matiners. La festa ha continuat a partir de 2/4 d'11 amb la cercavila popular, on han participat els Gegants i Gegantons de Viladecans, el Cadefoc, el Mamut, els

Castellers de Viladecans, els Grallers de la Font Groga, la xaranga Jaleo Band i la Poulain de Pézenas, una figura datada el 1226 i declarada Patrimoni de la Humanitat per la UNESCO.

Els Bastoners de Gavà participen a les festes de Santa Eulàlia

El dissabte, 9 de febrer de 2019, els Bastoners de Gavà van anar fins a Barcelona per tal de participar a la Diada Bastonera de Santa Eulàlia. A les 11h, començava la mostra de balls a l'avinguda de la Catedral, amb gran afluència

de públic, ja fos local o forani. Barcelona, ja se sap, és un nucli de gran afluència turística. Sobre 3/4 de 12, la cercavila recorria alguns dels carrers més emblemàtics de Ciutat Vella amb el següent recorregut: plaça Nova, carrer dels Arcs, Portal de l'Àngel, carrer de Santa Anna, carrer de la Canuda, plaça de la Vila de Madrid, carrer de Francesc Pujols, carrer del Duc, plaça de la Cucurulla, carrer del Pi, plaça de Sant Josep Oriol, carrer de

la Palla, carrer dels Banys Nous, baixada de Santa Eulàlia, plaça de Sant Felip Neri, carrer de Montjuïc del Bisbe, carrer del Bisbe i plaça de Sant Jaume.

A banda de les diferents colles locals, en aquesta cercavila van participar els Bastoners de Gavà, però també els de Londres, el Ball de Pastorets de Vilafranca i el de Tarragona que, si bé no són balls 'de' bastons, són balls 'amb' bastons.

Nova edició dels Tres Tombs

Diumenge, 3 de març, tindrà lloc una nova edició dels Tres Tombs, amb la tradicional benedicció dels animals i els tombs de cavalls i carruatges al voltant del Passeig Maragall. Es vendran els clàssics tortells.

'Matines' i campanes a Torrelles de Llobregat per celebrar la Festa Major

27 de gener de 2019, Torrelles de Llobregat, 7 del matí. El sol encara no s'ha dignat a deixar-se veure i els termòmetres marquen 1,5º de temperatura. Se sent una remor sorda i constant a la zona de la piscina. La música s'ha acabat i ha

posat punt i final a la discoteca de Festa Major. Això, a Torrelles, significa que les 'matines' són a punt de començar...

Els Grallers de Torrelles fan rotllana amb els Grallers de la Font Groga, els seus convidats. Hi ha nervis, un xic de tensió per la pressa a començar: els gavanencs tot just acaben d'arribar després de llevar-se ben d'hora, ben d'hora... I per acabar-ho d'adobar, policia local i Mossos d'Esquadra es

passegueu per la porta de la piscina. Es veu que han rebut una trucada per algun afer relacionat amb la discoteca.

I de cop, comencen a sonar gralles i timbals. La música ho atura tot, excepte el ritme sincopat dels joves que acaben de sortir de la festa i que encara no han acabat de metabolitzar tot l'alcohol de l'estómac. I és així que, igual que va fer el flautista d'Hamelin a la rondalla popular, els grallers encapçalen una comitiva amb els nens més

crescuts del poble. En aquest cas, el propòsit no és fer-los desaparèixer, sinó acompanyar-los tranquil·lament fins a la porta de casa i que comencin a recuperar les hores de son perdudes.

[Clica aquí per seguir llegint](#)

Els Castellers de Gavà, a un pas de començar la nova temporada

El món casteller es torna a reactivar després de l'aturada d'hivern. Els Castellers de Gavà no són pas una excepció i ja fa setmanes que han tornat a la feina.

Els de la camisa blava van acabar la temporada amb la inauguració de la seva nova xarxa de seguretat, que els ha de permetre treballar d'una nova manera i cercar noves estructures que els permetin fer una passa endavant i provar nous castells i pilars.

Les tres primeres actuacions de la colla seran a domicili: Manlleu, Sant Andreu de la Barca i Sitges.

Les escoles gavanenques es mullen per la cultura popular

Cada curs, alguna escola ens sorprèn amb diferents activitats vinculades a la cultura popular. L'any passat, l'escola l'Eramprunyà va disfressar-se de gegantons i al Col·legi San Pedro, els alumnes de 6è van fer uns capgrossos ben simpàtics. Enguany, el relleu el prenen al Col·legi Jacme March i a l'Institut Escola Gavà Mar. El primer centre organitza una mostra de cultura popular per al

proper divendres, 15 de març. Es preveu que a les 19h, algunes entitats del municipi facin una exhibició davant dels assistents. L'acte també comptarà amb el concert d'un grup local i un sopar de germanor.

Per la seva banda, l'AMPA del Gavà Mar ha preparat un Gegantó que estrenaran divendres de Carnaval, el divendres 25 de febrer.

S'engega una recerca sobre la música popular a Gavà

En Raúl Puga i Fernández, en col·laboració al Centre d'Història de Gavà, ha començat una recerca sobre la música popular a la nostra població.

La recerca, que encara es troba en la seva fase inicial, inclourà diferents apartats, com ara la desapareguda Cobla Brugués, que va funcionar a finals dels anys 40; l'acompanyament musical de la

Tornaboda; el luthier Miquel Romero, afincat a Gavà després de passar a la reserva militar; el repertori musical de la nostra imatgeria festiva o les diferents colles de grallers que hi ha en funcionament.

La Companyia General del Foc torna a triomfar amb el Pam i Pipa al Xumet

La Companyia General del Foc s'encarrega d'una de les activitats més simbòliques del Campament Reial: el Pam i Pipa al Xumet.

Cada any, desenes de nens i

nenes porten els seus xumets i li donen al Mussolet, una figura festiva que va ser concebuda per a la canalla. Amb tots aquests xumets, la colla fa un collaret que el Mussolet exhibeix durant la cercavila Xerinolis.

A banda del Mussolet, els visitants podien veure altres figures de l'entitat i personatges clàssics com ara el Boc. Una iniciativa d'èxit per a la colla.

LES ENTITATS PARLEN...

Castelleres, una conquesta des de les alçades

Dones castelleres

projectedonescastelleres@gmail.com

Els castells, com els entenem avui, són una activitat en què participen de forma quasi indistinta homes i dones. Una realitat social molt recent si tenim en compte que la irrupció de la dona al fet casteller no es produeix d'una manera més o menys normalitzada fins als anys 90, prop de dos segles després del naixement dels castells. En quin moment i de quina manera es produeix aquesta incorporació de les dones és l'objecte d'aquest treball que pretén recollir el testimoni de les protagonistes

d'aquesta revolució encara molt recent, sobre la qual no hi ha pràcticament res escrit.

A través d'entrevistes i de la recerca de material, mostrarem diversos aspectes de com ha anat evolucionant aquesta entrada de la dona en un món inicialment i durant molt de temps només masculí. Un exemple de lluita on tota dona o col·lectiu es pot sentir identificat. Una història d'algunes dones, en representació de moltes més, que ens mostra valors universals que els castells

també defensen. És el cas, per exemple de l'Aurora Batet, que es considera la primera dona castellera, després del seu pas per la Colla Vella dels Xiquets de Valls i pels Xiquets d'Eramprunyà, que el seu pare havia fundat a Gavà.

A través d'un llibre i un documental, un equip format principalment per tres persones posarà el focus en aquesta història, per recollir-la, deixar-ne testimoni i difondre-la.

*Maria Roig Alsina
Aina Mallol Capellà
Raquel Sans Guerra*

ENTITATS DE CULTURA POPULAR A GAVÀ

Agrupació de Gegants i Gegantons

Entitat portadora dels gegants i gegantons de la ciutat.

web: gegants.gava.ppe.entitats.diba.cat

e-mail: gegantons.gava@gmail.com

Companyia General del Foc

Colla de diables, portadora de les bèsties i la comparsa de verdures.

web: ciageneraldefocgava.wixsite.com/cia-gava-foc

e-mail: ciageneraldefocgava@gmail.com

Grallers de la Font Gropa

Colla de gralles i timbal dedicada a l'acompanyament musical.

e-mail: grallersdelafontgropa@gmail.com

AEiG 'Roc del Migdia'

Entitat dedicada a l'escoltisme i portadora de la campana de Sant Pere.

web: rocdelmigdia.gava.ppe.entitats.diba.cat

e-mail: rocdelmigdia@escoltesiguies.cat

Esbart Bruguers

Grup dedicat a la difusió de la dansa d'arrel catalana.

e-mail: esbartbruguesdegava@gmail.com

Grallers l'Anguila

Grup de música tradicional. Disposa d'una escola pels més menuts.

e-mail: grallerslanguiladegava@gmail.com

Bastoners de Gavà

Colla bastonera de la ciutat.

web: bastonersdegava.cat

e-mail: contacte@bastonersdegava.cat

Esplai El Mamut

Entitat dedicada al lleure i portadora del Drac Món. Disposen de grup de percussió.

e-mail: mamut@fundesplai.org

Sonaquetomba

Grup de timbalers i percussió.

web: sonaquetomba.blogspot.com.es

e-mail: sonaquetomba@gmail.com

Castellers de Gavà

Els castellers de la vila, hereus dels Xiquets d'Eramprunyà.

web: castellersdegava.cat

e-mail: castellersdegava@gmail.com

Gavà - Flama i Caliu de Sardana

Entitat dedicada al cultiu i ensenyament de la sardana.

Unió Muntanyenca Eramprunyà

Entitat excursionista i portadora de la Cuca Mallola.

web: www.umegava.org

e-mail: umegava@gmail.com

APRÈN AMB XERINOLIS

El significat de la cançó: 'El senyor Ramon'

*El senyor Ramon
empaita les criades.
El senyor Ramon
empaita tot el món.
Les pobres criades
quan se'n van al llit:
tururut, tururut,
qui gemega ja ha rebut.*

Originalment, la cançó no incorporava la paraula 'empaita', sinó 'enganya'. Parlem del recull 'Jochs de la infància' de Francesc de Sales Maspons i Labrós, del 1874, que és la primera referència escrita on apareix aquesta cançó.

Sigui quina sigui la paraula, la cançó amaga un contingut eròtic o, més aviat, d'abús sexual. En la cançó original tampoc no hi havia els dos versos finals, que provenen d'una variant del ball de Sant Ferriol, coneguda com a Ball del Tururut i que accentuen aquest abús.

En la cançó, tenim el senyor Ramon, que deu ser un home ben posicionat o com a mínim amb recursos, perquè té personal al seu servei. El senyor Ramon empaita tot el món, és cert, però en primer lloc empaita les criades. És prou conegut per tothom que alguns senyors de casa bona

s'aprofitaven de la seva condició i posició per a forçar els personal al seu servei. La literatura i el cinema en va ple de referències en aquesta línia.

A més, a la cançó queda clar que no hi ha consentiment en el que passa, perquè quan les criades van al llit, si gemeguen, reben una bona plantofada. Podria ser perquè, en algunes versions menys conegudes, també apareix la seva dona i, és clar, si les criades gemeguen fort, encara els sentirà.

Si voleu conèixer el significat i origen de més cançons populars, clica el següent botó i escolta 'El Bagul del Xerínolis' del mes de gener, dedicat a la cançó popular.

